

Chatten bevordert schrijfvaardigheid

(1) Actief gebruik van sociale media waarbij leerlingen zelf berichten bedenken en schrijven, kan ervoor zorgen dat ze op school minder schrijffouten maken. Dat blijkt uit het promotieonderzoek van taalwetenschapper Lieke Verheijen.

(2) “Mijn onderzoek laat zien dat we niet bang hoeven te zijn voor taalgebruik op sociale media. WhatsApp-taal is niet zo nutteloos en willekeurig als mensen denken”, zegt Lieke Verheijen, die als taalwetenschapper verbonden is aan de Radboud Universiteit Nijmegen.

(3) Verheijen wilde voor haar promotieonderzoek graag weten of de chattaal die jongeren gebruiken op WhatsApp, in sms’jes, op Twitter en vroeger op MSN, invloed heeft op hun schrijfvaardigheid op school. “Er zijn veel zorgen over het afwijkende taalgebruik van jongeren”, zegt Verheijen. “Er wordt gesproken over taalverloedering, maar in Nederland ontbrak een goed uitgebreid onderzoek en ik wilde kijken of alle zorgen wel terecht zijn.”

(4) Om dit te achterhalen deed Verheijen meerdere onderzoeken. Zo onderzocht ze zo’n vierhonderd-duizend authentieke socialemedia-berichten, zoals appjes van Nederlandse jongeren tussen de 12 en 23 jaar. Ze onderzocht ook het socialemediagebruik en de schrijfvaardigheid van scholieren die in het derde jaar van het vmbo of vwo zaten en van jongeren in het mbo en op de universiteit. Daarbij hield ze een enquête onder vierhonderd jongeren die vragen invulden over hoe vaak ze

actief zijn op sociale media en ze vergeleek de resultaten ervan met hun schrijfopstellen op school. Ten slotte deed ze een experiment onder vijfhonderd jongeren in twee groepen: de ene groep ging een kwartier whatsappen voordat ze een verhaal schreven, de andere groep niet.

(5) “De analyse van de socialemedia-berichten bevestigt de verwachting dat jongeren op sociale media veel woorden gebruiken die afwijken van het Standaardnederlands”, zegt Verheijen. “Ze korten woorden in, schrijven ze fonetisch op, laten hoofdletters en spaties weg. Vooral bij middelbare scholieren zijn meer afwijkingen te vinden. Zij durven meer te experimenteren met taal.” Volgens de promovenda hielden jongeren zich op openbare netwerksites als Twitter wel vaker aan de taalregels dan op WhatsApp. “Want wat daar gebeurt, is zichtbaar voor al je online volgers.”

(6) Een andere conclusie van de onderzoeker is dat de jongvolwassenen die al op een vervolgopleiding zitten, zich veel meer aanpassen aan het Standaardnederlands in hun schrijven op sociale media. “Die conformeren zich meer. Pubers willen zich juist onderscheiden.”

(7) De twee andere onderzoeken laten volgens de taalwetenschapper zien dat een actief gebruik van sociale media er niet voor zorgt dat jongeren slechter presteren bij de schrijfopdrachten op school. “Jongeren die voor de schrijfopdracht hadden geappt, maakten juist iets minder spelfouten”, zegt Verheijen.

85 “Vooral onder middelbare scholieren was dit te zien. Ze maken mogelijk minder spelfouten, omdat ze al bezig zijn met taal en dus eigenlijk met trainen.”

90 **(8)** Passief gebruik van sociale media, dus berichten van anderen lezen, maar zelf weinig typen, heeft juist geen goede invloed op de schoolteksten. Verheijen: “Op die manier train je jezelf niet. Dit negatieve verband is vooral te zien bij lager opgeleide jongeren. Ook het gebruik van woordvoorspellings- en autocorrectie op de telefoon bevordert de schrijfvaardigheid niet. De blootstelling aan berichten van anderen met veel afwijkingen van de officiële Nederlandse spelling en grammatica kan zorgen dat deze afwijkingen dominant worden in hun eigen schoolteksten.”

(9) Uit het onderzoek blijkt dat jongeren goed switchen tussen de taal die ze met vrienden op sociale media gebruiken en de taal in hun schoolteksten. Het is dan ook belangrijk dat het Standaardnederlands altijd heel goed aangeleerd wordt. “Zolang het Nederlandse onderwijs daar veel aandacht aan besteedt, zou het goed moeten gaan. Je kunt de chattaal die jongeren op sociale media gebruiken dan vergelijken met een dialect. Docenten moeten goed duidelijk maken dat er onderscheid is tussen teksten op school en op de

sociale media en leerlingen leren dat ze dus verschillende communicatiestijlen moeten gebruiken.”

125 **(10)** Om dat onderscheid aan te leren, kunnen docenten bijvoorbeeld aan vertaal oefeningen denken, legt Verheijen uit. “Geef leerlingen een tekst in chattaal en laat ze dit vertalen naar het Standaardnederlands. Ze ontdekken zo de verschillen, kunnen bedenken wie de ontvanger is en leren reflecteren op hun taalgebruik. Vooral op de basisschool is dat belangrijk. Hoe jonger je hiermee begint, hoe beter.”

(11) Verder kan de chattaal helpen om te laten zien dat taal steeds verandert. “Op middelbare scholen is er meestal aandacht voor middeleeuwse teksten. Maar waarom gebruiken docenten niet ook chattaal? Leerlingen kunnen de ontwikkeling van taal bijvoorbeeld al zien als ze berichten van vijf jaar geleden lezen en vergelijken met hun appberichten van nu.”

(12) Het gaat er volgens Verheijen vooral om dat de chattaal niet wordt weggezet als ‘fout’ of ‘slecht’. “Juist bezig zijn met taal, zelfs de taal op sociale media, is goed voor de talige ontwikkeling. Ik zeg niet dat de telefoons elke les tevoorschijn hoeven te komen, maar soms kunnen docenten juist gebruikmaken van WhatsApptaal in hun lessen.”

*naar een artikel van Karen Hagen,
Onderwijsblad, maart 2019*

Tekst 4 Chatten bevordert schrijfvaardigheid

- 1p 25 Wat is het hoofdonderwerp van de tekst?
A experimenteren met taal door pubers
B invloed van sociale media op schrijfvaardigheid
C onderscheid tussen schoolteksten en socialemediaberichten
D wetenschappelijk onderzoek naar taalverloedering
- 1p 26 Op welke **drie** manieren wordt de tekst ingeleid in de alinea's 1 en 2? Kruis in de uitwerkbijlage de juiste antwoorden aan.
- 1p 27 Volgens Lieke Verheijen kan het actief gebruiken van sociale media een voordeel hebben.
→ Citeer het zinsgedeelte uit alinea 1 of alinea 2 waarin dit voordeel wordt genoemd.
- 1p 28 Verheijen zegt in alinea 3 dat er veel zorgen zijn over het afwijkende taalgebruik van jongeren.
→ Welk ander woord gebruikt zij voor dit afwijkende taalgebruik? Noteer dit woord in de uitwerkbijlage.
- 1p 29 In alinea 5 staat dat middelbare scholieren durven te experimenteren met taal.
→ Welke drie manieren van experimenteren noemt Verheijen? Noteer je antwoord in de uitwerkbijlage. Gebruik per manier maximaal 5 woorden.
- 2p 30 Welke **vier** zinnen van de alinea's 5 tot en met 7 vormen de samenvatting van de onderzoeksresultaten? Kruis de juiste zinnen aan in het schema in de uitwerkbijlage.
- 1p 31 In alinea 8 staat dat passief gebruik van sociale media een slechte invloed heeft op de schoolteksten van jongeren.
→ Citeer de zin uit alinea 9 die aangeeft wat volgens het onderzoek van Verheijen wél werkt om de schrijfvaardigheid van jongeren te verbeteren.

- 1p 32 Welke zin uit alinea 1, alinea 2 of alinea 3 geeft het best de hoofdgedachte van deze tekst weer?
- A Actief gebruik van sociale media waarbij leerlingen zelf berichten bedenken en schrijven, kan ervoor zorgen dat ze op school minder schrijffouten maken.
 - B “Mijn onderzoek laat zien dat we niet bang hoeven te zijn voor taalgebruik op sociale media.”
 - C Verheijen wilde voor haar promotieonderzoek graag weten of de chattaal die jongeren gebruiken op WhatsApp, in sms’jes, op Twitter en vroeger op MSN, invloed heeft op hun schrijfvaardigheid op school.
 - D “Er wordt gesproken over taalverloedering, maar in Nederland ontbrak een goed uitgebreid onderzoek en ik wilde kijken of alle zorgen wel terecht zijn.”
- 1p 33 Op welke twee manieren wordt de tekst in alinea 12 afgesloten?
- A met een aanbeveling en een conclusie
 - B met een aanbeveling en een toekomstverwachting
 - C met een conclusie en een toekomstverwachting
 - D met een conclusie en een waarschuwing
- 1p 34 Met welk doel is deze tekst vooral geschreven?
De tekst wil lezers
- A aansporen hun eigen regels in de chattaal te koesteren.
 - B adviseren om meer chattaal te gebruiken in schoolopdrachten.
 - C informeren over onderzoeksuitkomsten naar het effect van chattaal.
 - D overtuigen van het nut van chattaal voor de taalontwikkeling van jongeren.
- 1p 35 Voor wie is deze tekst vooral bedoeld?
De tekst is vooral bedoeld voor lezers die
- A hun taalvaardigheid willen verbeteren.
 - B lesgeven aan jongeren.
 - C vaak socialemediaberichten versturen.
 - D zich zorgen maken over sociale media.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.